

Pozdravni nagovor dr. Igorja Bizjaka, direktorja Urbanističnega inštituta Republike Slovenije

Spoštovana predsednica, spoštovane kolegice in kolegi!

Ker sem zadnji v vrsti današnjih uvodnih govorcev, sem, ko sem pripravljal ta nagovor, domneval, da bodo pred mano povedali že vse o podobi in stanju slovenskih naselij in krajine, ki je od daleč lepa, od blizu pa jo kazijo reklame, razpadajoče stavbe, po mestih gradbene jame, razvrednotena zemljišča, neenotnost posegov in zgledi od povsod, kričeča pročelja, ki želijo dokazati, da je lastnikov ego večji od drugih, in neurejena okolica. In res me vsakič stisne, ko se večkrat na leto peljem skozi dokaj urejeno vasico Kočna nad Jesenicami, kjer sredi vasi stoji hiša s kobaltno modrim pročeljem. In ta vasica ni edina z izstopajočimi barvami ali kako drugače po domače izvedenimi posegi v našem podeželskem prostoru. Razlogi za stanje, ki ga imamo, niso le na eni strani, izvirajo iz nestrokovnosti upravnih enot, ki izdajajo gradbena dovoljenja, ohlapnih predpisov, ob katerih naj bi imele inšpekcijske službe zvezane roke, iz preslabe izobraženosti ljudi, brezbriznosti ob posegih in ne nazadnje tudi iz naše miselnosti, da je treba poiskati še tako majhno luknjo v zakonodaji, samo da obvelja tisto, kar želimo doseči. Verjetno tudi iz prepričanja, da je strokovna pomoč dobra le takrat, kadar ponuja tisto, kar želimo.

Danes bi vseeno želel opozoriti na neko drugo področje, ki se delno tudi navezuje na podobo mest in naselij. Minister Vizjak je pred nekaj tedni predstavil osnutek Dolgoročne podnebne strategije Slovenije do leta 2050. V njej si je naša država zastavila cilj, da bo do leta 2050 dosegla neto ničelne emisije toplogrednih plinov oziroma podnebno nevtralnost. Neto emisije so definirane kot razlika med skupnimi emisijami toplogrednih plinov in ponori ogljika. Strategija postavlja strateške sektorske cilje, ki jih morajo posamezni sektorji dosledno upoštevati ter vključiti v svoje sektorske dokumente in načrte.

Začenja se tudi nova evropska finančna perspektiva, ki je kot nov izziv vpeljala tako imenovane misije, ki so namenjene ljudem in zanje. Ena od misij je tudi 100 podnebno nevtralnih mest do leta 2030. Interes za sodelovanje v tej misiji so že izrazila tri največja slovenska mesta, in tudi ta izziv je povezan s prej omenjeno dolgoročno podnebno strategijo.

Doseganje podnebne nevtralnosti je pot, ki je zelo kompleksna in zahteva tudi spremembo družbe kot celote. Poti do podnebne nevtralnosti je več in odvisne so od številnih dejavnikov. Večinoma gre za omejevanje izpustov toplogrednih plinov v ozračje, za prehajanje na obnovljive vire energije, kot so sonce, veter, voda in geotermalna energija, za uvajanje trajnostne mobilnosti ipd. Gre pa tudi za ustvarjanje ponorov, sistemov, ki zajamejo več ogljika, kot ga izpustijo s svojim delovanjem. Tipični primeri ponorov so gozdovi, travinje, drevesa v parkih, zelene strehe in pročelja ipd.

In kaj imata skupnega podnebna nevtralnost ter podoba slovenskih naselij in krajine? Idilična podoba slovenske vasi, naselja, krajine in tudi manjšega mesta, kot v veliko zelenja odete hiše umirjenih barv pročelja, z rožami na balkonih, enakimi nakloni streh, kjer je edini poudarek vaška cerkev, v ozadju pa se razprostirajo griči in hribi, je res samo podoba, ki se lahko kaže le iz preteklosti, čeprav bi v marsičem lahko obstajala tudi danes. Toda v resnici ob vstopu v naselje, vaško ali primestno, velikokrat vidimo trgovska središča z velikimi parkirišči brez ozelenitve, opuščena industrijska območja, množico reklamnih panojev, ki zakrivajo vedute, v mestih opuščena gradbi-

šča in grafite na slepih pročeljih. Kaj lahko storimo? Če samo ozelenimo parkirišča, revitaliziramo opuščena industrijska območja in opuščena gradbišča, jih spremenimo, npr. v parke, vrtičke ali kako drugače ozelenimo, dokler ne dobijo druge funkcije, ozelenimo slepa pročelja ipd., smo naredili korak k zmanjšanju ogljičnega odtisa in izboljšali podobo vasi, naselja ali mesta.

S takim razmišljanjem in pristopom lahko postopoma izboljšamo podobo slovenskih naselij in hkrati prispevamo k zavezi, da bomo v bližnji prihodnosti dosegli podnebno nevtralnost. Pot ne bo lahka in pri tem bomo morali sodelovati vsi, tako posamezniki kot družba.

.....
Dr. Igor Bizjak, direktor
Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
E-pošta: igor.bizjak@uirsi.si